

Nr 5.

Ankom till riksdagens kansli den 26 april 1940 kl. 1/2 4 e. m.

Första kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande i anledning av väckt motion om åtgärder för nedbringande av byggnadskostnaderna i fråga om den offentliga byggnadsverksamheten.

I en inom riksdagens första kammare väckt och till dess andra tillfälliga utskott hänvisad motion, nr 120, har herr *Persson m. fl.* hemställt, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om åtgärder i syfte att nedbringa kostnaderna för det byggnadsbestånd, som bekostas med allmänna medel. *Motionen.*

Inom andra kammaren har en likalydande motion, II: 198, väckts av herrar Johansson i Mysinge och Pettersson i Dahl.

Beträffande motiveringen får utskottet hänvisa till motionen I: 120.

Utskottet har inhämtat yttranden över motionen från byggnadsstyrelsen och medicinalstyrelsen. Byggnadsstyrelsen har med sitt yttrande överlämnat ett utlåtande från skolöverstyrelsen. Vidare har utskottet berett styrelsen för svenska landstingsförbundet tillfälle yttra sig i anledning av motionen. Över motionen II: 198, som av andra kammaren hänvisats till dess andra tillfälliga utskott, har detta utskott införskaffat yttranden från styrelsen för svenska landskommunernas förbund och styrelsen för svenska stadsförbundet. *Yttranden.*

Byggnadsstyrelsen har anfört bl. a.:

Byggnadsstyrelsens befattning med den offentliga byggnadsverksamheten avsåge i huvudsak:

1. Vården och underhållet beträffande av styrelsen förvaltade byggnader, såsom ämbetsbyggnader i huvudstaden, landsstatshus, lantmäterikontor, seminariebyggnader, dövstumskolor m. m.

2. Uppförande genom styrelsens försorg av byggnader för ämbetsverk, universitet och högskolor, post och telegraf, sinnessjukvården m. m.

3. Granskning av förslag till byggnader för läroverk, samrealskolor, sjukhus samt vissa andra byggnader, som uppföras helt eller delvis med statsmedel i form av bidrag eller lån.

Byggnadsstyrelsens uppdrag beträffande i grupp 2 omnämnda byggnadsföretag avsåge i en del fall såväl utredning av själva byggnadsfrågan som uppförande av den beslutade byggnaden, medan det i andra fall endast avsåge byggnadens uppförande. I förra fallen, som i huvudsak rörde ämbetsbyggnader av olika slag i huvudstaden och landsorten samt byggnader för universitet och högskolor jämte sinnessjukhus och dövstumskolor m. m., innebure utredningen ett ingående samråd med de myndigheter eller institutioner, för vilkas räkning byggnaden uppfördes, samt en noggrann gransk-

ning och prövning av framställda önskemål ifråga om lokalernas storlek och anordning m. m. i syfte att ernå icke blott fullt ändamålsenliga utan även ur ekonomisk synpunkt rationella planläggningar.

Vad åter anginge de affärsdrivande verkens byggnader, posthus, telegrafhus, telefonstationer, överdragsstationer m. m., så vore dessa i hög grad specialbetonade och planlades därför i regel av verken själva med hänsyn till byggnadernas effektiva utnyttjande.

I fråga om den under grupp 3 omnämnda granskningsverksamheten finge byggnadsstyrelsen erinra om att en synnerligen stor grupp, nämligen folkskolor, granskades enbart av skolöverstyrelsen.

I anslutning till vad skolöverstyrelsen i sitt yttrande över motionen uttalat, ville byggnadsstyrelsen för egen del framhålla, att det icke torde vara uteslutet att ernå vissa besparingar och förenklingar beträffande skolbyggnaderna i förhållande till den standard, som under senare år på vissa håll utbildats.

Vad sjukhusen beträffade karakteriserades denna byggnadstyp av det särdeles komplicerade arbete, som bedreves där, och de höga driftkostnaderna. Med hänsyn härtill måste byggnadskostnad och standard på ett rationellt sätt vägas mot driftkostnaderna. Styrelsen ville i detta sammanhang fästa uppmärksamheten på angelägenheten av en rationell disposition av sjukhusanläggningarna inom ett sjukvårdsdistrikt, samt att generalplaner upprättades för framtida utvidgningar av de olika sjukhusanläggningarna.

Granskning av förslag till sjukhusbyggnader skedde jämväl och slutligen av medicinalstyrelsen, som även hade att godkänna eller avslå ett ingivet förslag. Byggnadsstyrelsens granskning torde med hänsyn härtill övervägande vara avsedd såsom en mera byggnadsteknisk granskning. Styrelsen hade dock, i den mån styrelsens arbetskrafter det medgivit, genom omarbetning av för granskning inkomna förslag, sökt åvägabrunga förenklingar och rationaliseringar i underställda förslag.

Angående de i motionen omnämnda tjänstebostäderna ville byggnadsstyrelsen framhålla, att styrelsen vid bestämmandet av dessas storlek för sin del följde statens bostadsnämnds »Riktlinjer för bestämmandet av ersättning för tjänstebostad» (statens offentliga utredningar 1939:36, finansdepartementet). Styrelsen hade emellertid vid granskning av ingivna förslag icke kunnat undgå att förmärka, hurusom ibland tjänstebostäderna givits en för hög standard, i vilka fall styrelsen anmärkte därpå.

Styrelsen kunde slutligen icke underlåta att påpeka, att styrelsens granskning av byggnadsärenden icke sällan i hög grad försvårades av dels att för kort tid ställdes till förfogande för granskningsarbetet, särskilt då fråga vore om statliga byggnadsfrågor, som skulle föreläggas riksdagen, dels ock att byggnadsärenden, då de komme inför styrelsen, redan förts så långt att praktiska svårigheter uppstode för genomförande av önskvärda ändringar.

Medicinalstyrelsen har i huvudsak anfört följande:

Medicinalstyrelsen hade att taga befattning med frågor angående offentliga byggnadsföretag av större omfattning av tvenne slag i det styrelsen *dels* hade att verkställa utredningar angående uppförande eller förändrande av statens sinnessjukhus med därtill hörande bostadsbestånd, *dels* hade att granska ritningar till sjukhus och därtill hörande bostäder, avsedda att uppföras av landsting eller städer, som icke deltog i landsting, vare sig statsbidrag till dessa sjukhus utginge eller icke.

Med avseende å den förstnämnda gruppen byggnadsföretag, vilka som regel, innan de komme till utförande, underställdes prövning av Kungl. Maj:t och riksdag, hade medicinalstyrelsen sedan länge strävat efter att byggnadskostnaderna icke genom tillfredsställande av lyxanspråk dreves i höjden. Att styrelsens ansträngningar att söka nedbringa byggnadskostnaderna för statens sinnessjukhus icke varit förgäves, framginge därav, att kostnaderna per sängplats vid de senaste statliga byggena varit lägre än för likvärdiga sjukhus, som uppförts av de städer, som övertagit hela sin sinnessjukvård.

Beträffande den granskningsskyldighet, som enligt olika författningar åläge medicinalstyrelsen beträffande övriga offentliga sjukhusbyggen, finge styrelsen anföra, att styrelsens granskning härutinnan inskränkte sig att avse skissritningar över planläggningen av de olika sjukhuslokalerna, deras storlek och förläggning samt ritningsförslag åtföljande program för värme- och ventilationsinstallationer. Då det av ritningar icke framginge, vilka belopp, som av vederbörande huvudman avsåges skola nedläggas på sjukhusets fasta utrustning i övrigt, undandroge sig dessa väsentliga kostnader styrelsens granskning. Vid ifrågavarande granskningsarbete hade de råd och anvisningar för planläggning av lasarett, som redan år 1929 i besparingssyfte gemensamt utarbetades av medicinalstyrelsen och byggnadsstyrelsen, varit vägledande.

Medicinalstyrelsen hade sålunda redan sökt beakta möjligheterna att begränsa byggnadskostnaderna för de offentliga sjukhusbyggen, som varit föremål för styrelsens handläggning. Det nuvarande finansiella läget krävde emellertid att intet underlåtes, som kunde nedbringa det allmännas kostnader för byggnadsföretag av ifrågavarande art. Styrelsen skulle ock låta sig angeläget vara att än ytterligare beakta detta krav.

Skolöverstyrelsen har framhållit bl. a.:

Överstyrelsens uppgift vore huvudsakligen av rådgivande och granskande natur. Vid granskning av byggnadsplaner för skolväsendets del sökte överstyrelsen städse tillse, att byggnaderna icke erhöles onödigt storlek och lyxöst utförande. Det vore självfallet, att överstyrelsen under nuvarande tidsförhållanden skulle ägna särskild uppmärksamhet åt denna sida av sin granskningsverksamhet. Föreskrifter om särskilda åtgärder i den av motionärerna angivna riktningen syntes fördenskull icke vara erforderliga för överstyrelsens del.

Styrelsen för svenska landstingsförbundet har uttalat, att för landstingens vidkommande några särskilda statliga åtgärder för nedbringande av kostnaderna för deras byggnadsverksamhet, som gäller ny-, till- och ombyggnad av sjukhus, icke vore erforderliga, men att en effektivare granskning av planerade byggnadsföretag borde komma till stånd.

Styrelsen för svenska landskommunernas förbund instämmer med motionärerna i att möjligheter till besparingar torde förefinnas på den offentliga byggnadsverksamhetens område samt anser sig därför böra biträda motionen.

Styrelsen för svenska stadsförbundet har icke någon invändning att göra mot en utredning i den av motionärerna väckta frågan. Styrelsen förutsätter, att därvid även stadssamhällena skola komma att bliva representerade.

Utskottet. För utskottet framstår det såsom ett viktigt samhällsintresse att kostnaderna för den offentliga byggnadsverksamheten i möjligaste mån hållas nere utan att därigenom berättigade krav på ändamålsenlighet och nödiga hänsyn till en rationell lösning av byggnadsföretagen även på lång sikt eftersättas. Särskilt under nu rådande förhållanden måste det anses mera betydelsefullt än någonsin att sträva efter sparsamhet jämväl på detta område. Utskottet finner därför, att den i motionen väckta frågan förtjänar beaktande. Det är ock med tillfredsställelse utskottet konstaterat, att de av utskottet hörda statliga myndigheterna, vilka ha att taga befattning med en betydande del av den offentliga byggnadsverksamheten, förklarar sig redan ha uppmärksamheten riktad på föreliggande fråga och i sin ämbetsutövning även vidtagit åtgärder — i vad på dem ankommer — för att icke kostnaderna skola bli högre än nödvändigt. Om utskottet därför icke finner att någon framställning i ämnet från riksdagens sida till Kungl. Maj:t för närvarande kan anses erforderlig, vill utskottet dock uttala, att enligt utskottets uppfattning för visso mycket ännu kan göras i sparsamhetsfrämjande syfte inom den offentliga byggnadsverksamheten samt att utskottet förutsätter att alla myndigheter — såväl statliga som kommunala — vilka handha byggnadsärenden, särskilt i medvetenhet om vad tidsläget kräver, skola vinnlägga sig om att i fortsättningen iakttaga all nödig sparsamhet.

Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att förevarande motion icke måtte föranleda någon första kammarens åtgärd.

Stockholm den 25 april 1940.

På utskottets vägnar:

G. HEÜMAN.

Närvarande: Herrar *G. E. Heüman*, *P. Gustaf Björkman**), *F. L. Franzon*, *J. Gottfrid Karlsson**), *H. S. Witzell*, *Nils J. Elowsson**), *Gustaf S. Elofsson* och *W. P. Nisser*.

*) Ej närvarande vid justeringen av utlåtandet.